

Правоздатність ембріона людини

Фащук Т., студентка групи Ю-05

Науковий керівник –Куліш А.М.,

д. юрид.наук., професор,

декан юридичного факультету СумДУ

Загальновизнано, що право на життя є природним правом людини, яке не може бути обмежене будь-якими нормативно-правовими актами. Крім того, природному праву, норми якого витікають із природного порядку речей, повинно відповідати позитивне право, норми якого спеціально створюються людьми і владно затверджуються державою, тобто мають штучне походження. Це універсальне, невід'ємне, найголовніше право є абсо-лютною цінністю світової цивілізації, першоосною усіх інших прав та задекларовано найвищою юридичною нормою для суспільства, в разі втрати якого всі інші права втрачають свій сенс та значення. Закріпивши в Конституціях більшості країн та основних міжнародних нормативно-правових актах право на життя, держави взяли на себе обов'язок захищати і гарантувати безперешкодну його реалізацію. Проте, закріпивши право на життя, законодавці не вказали момент виникнення цього права, що потребує наукового обґрунтування і вирішення питання чи володіє цим правом ще ненароджена дитина.

Життя є основним немайновим благом і найвищою соціальною цінністю суспільства, позбавлення якого є незворотнім та означає припинення існування особи [4, с. 115]. Право на життя є об'єктивним природним правом, без визнання якого всі інші права втрачають свою цінність та значення. Саме тому право на життя знаходиться під максимальним правовим контролем. У зв'язку з цим постає питання про момент виникнення цього права.

Згідно з діючим законодавством момент народження є юридичним фактом, з якого виникає правоздатність, отже, в Україні за людиною визнано право на життя саме з цього моменту. Таким чином, до народження ембріон не розглядається як суб'єкт права, як людина і громадянин, право якого охороняється державою. Однак реальна дійсність дає підставу зробити зовсім інший висновок. Відповідно до природничо-наукових даних, життя передуює народженню. Воно починається з моменту зачаття, з моменту злиття ядер чоловічої і жіночої статевих клітин, що утворюють єдине ядро. Із самих перших хвилин життя ембріон є носієм генетичних властивостей людини, яка повинна народитись. Саме з цього моменту починається розвиток людського організму [Федосеева]. З народженням починається другий етап існування людини – етап перебування її в соціальному середовищі [3, с. 14]. Це свідчить про помилковість існуючої думки про те, що людське життя починається з його народження. Ми вважаємо, що з моменту народження починається соціальне життя людини. Р.О. Стефанчук називає це соціальним функціонуванням [4, с. 116].

З юридичної точки зору, щоб володіти правом на життя, необхідно володіти статусом фізичної особи, тобто бути правоздатним.

Аналізуючи зарубіжний досвід, зазначимо, що право на життя захищається з моменту зачаття у Польщі, Чехії, Німеччині, Ірландії, Словаччині та інших країнах, крім того, з урахуванням досягнень медичної науки, пропозицій юристів та науковців, морально-етичних поглядів, вважаємо, що демократичне, гуманне, правове суспільство має захищати правом і законом не тільки народжених дітей, а й тих, хто має народитися. А отже стаття 27 Конституції України: «Кожна людина має невід'ємне право на життя» повинна відповідати цим даним, щоб право на життя було чинним завжди і всюди, і відповідало вихідним політико-правовим ідеям, закріплених в преамбулі [2, ст. 27].

Для дійсної охорони життя людина на всьому її протязі необхідно, щоб момент виникнення права на життя співпадав з моментом виникнення життя, тобто людина має бути визнана правоздатною з моменту зачаття. Адже підставою, що дозволяє вважати людину особою, виступає його людська природа. Учені вважають, що правоздатність невіддільна від самого існування людини. Момент народження дитини – переводить ембріон з категорії умовної особи в категорію безумовної, де дитина вже отримує правоздатність в повному обсязі. Поки людина жива, вона володіє правоздатністю. Тобто, можна зробити висновок, що правоздатність – це не сукупність прав, не кількісне їх вираження, а неодмінний і постійний

стан особи, елемент її правового статусу, передумова до правоволодіння, це можливість, яка притаманна кожному [1, с. 19].

На наш погляд, дійсно необхідно визнати і враховувати той факт, що людський ембріон – це фактично ще не народжена, але вже людина, яка має безумовну людську гідність і абсолютну автономність, а її життя являє собою абсолютну цінність, тому повинна мати право на життя з моменту зачаття.

Відповідно момент виникнення права не нематеріальне благо (право на життя), закріплене в законодавстві, значно відстає від появи у людини самого цього блага (зародження життя), а отже, відповідно з фактом зародження життя і повинна державою надаватися правоздатність.

Список використаних джерел

1. Михайлова И.А. Возникновение и прекращение правоспособности физических лиц: новые аспекты // Российский судья. – 2004.- № 10.- С. 19-25.
2. Конституція України. – С.: ФОП Соколик Б.В., 2010 – 48 с.
3. Селихова О.Г. Конституционно-правовые проблемы осуществления права индивидов на свободу и личную неприкосновенность // Дис. канд. юрид. наук: 12.00.02. - Екатеринбург, 2002. – С 13-14.
4. Стефанчук Р. О. Право на життя як особисте немайнове право фізичних осіб // Право України. – 2003. – № 11. – С. 115–119.
5. Федосеева Н.Н., Фролова Е.А. Проблема определения правового статуса эмбрионов в международном и российском праве// Медицинское право. – 2008. - № 1. – С. 36-40.